

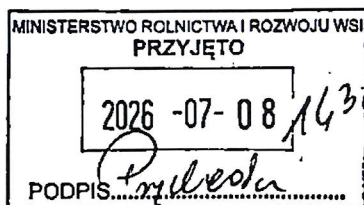

02340219421072
RPW/59387/2026 P
MRIRW 2026-07-08

02340300120206
SCP/8269/2026

Warszawa, dnia 07.07. 2026 roku

Stefan Krajewski

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

dotyczy: Wniosek o wdrożenie krajowych mechanizmów stabilizujących koszty produkcji rolnej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z obecną sytuacją geopolityczną, w tym eskalacją konfliktu na Bliskim Wschodzie, oraz podjętymi przez rząd decyzjami dotyczącymi rynku paliw, obejmującymi obniżenie obciążeń podatkowych, wprowadzenie mechanizmów ograniczających poziom cen oraz zastosowanie instrumentów regulacyjnych wobec podmiotów osiągających ponadnormatywne zyski, wskazujemy, że działania te jednoznacznie potwierdzają zdolność państwa do bezpośredniego oddziaływania na poziom kosztów w gospodarce w sytuacjach nadzwyczajnych.

Oznacza to, że brak analogicznych działań wobec sektora rolnego nie wynika z braku narzędzi, lecz z ich niewykorzystania.

W praktyce decyzje te pokazują, że państwo jest w stanie reagować na wzrost kosztów wynikający z czynników zewnętrznych, w tym sytuacji geopolitycznej. Jednocześnie brak podobnych działań wobec rolnictwa prowadzi do sytuacji, w której producenci rolni pozostają jedyną grupą ponoszącą w pełni skutki tych procesów.

Obecna sytuacja w rolnictwie wynika z jednoczesnego oddziaływania dwóch grup czynników. Z jednej strony są to czynniki systemowe związane z polityką energetyczną i klimatyczną, w tym systemem handlu uprawnieniami do emisji (ETS), z drugiej natomiast czynniki geopolityczne, w szczególności wzrost cen ropy i paliw wynikający z napięć i konfliktów na Bliskim Wschodzie.

Rolnictwo ponosi jednocześnie skutki polityki klimatycznej oraz sytuacji geopolitycznej, nie mając wpływu na żaden z tych czynników.

System ETS powoduje trwały wzrost kosztów energii, który przekłada się na ceny gazu oraz energii elektrycznej, w tym wytwarzanej w oparciu o węgiel. W warunkach krajowego mixu energetycznego, w którym energia w znacznym stopniu oparta jest na węglu, skutki systemu ETS są szczególnie odczuwalne i przekładają się bezpośrednio na poziom kosztów w

gospodarce, w tym na koszty produkcji nawozów. Jednocześnie wzrost cen ropy bezpośrednio zwiększa koszty paliw, transportu oraz prac polowych. W efekcie dochodzi do kumulacji kosztów w całym łańcuchu produkcji rolnej.

Rolnik ponosi pełne skutki tych procesów, przy praktycznym braku możliwości przeniesienia kosztów na ceny płodów rolnych.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na niespójność prowadzonej polityki publicznej. Unia Europejska wprowadziła mechanizm CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism), którego celem jest ochrona przemysłu przed skutkami systemu ETS poprzez wyrównanie kosztów emisji i zapobieganie utracie konkurencyjności.

Oznacza to, że w odniesieniu do przemysłu uznano konieczność kompensacji skutków polityki klimatycznej. Tymczasem sektor rolny, który ponosi analogiczne konsekwencje kosztowe poprzez ceny energii, nawozów i paliw, pozostaje bez porównywalnych mechanizmów ochronnych.

Brak wdrożenia mechanizmów stabilizujących koszty produkcji rolnej w obecnych warunkach prowadzi do w pełni przewidywalnych skutków ekonomicznych. Dodatkowo ceny uprawnień do emisji w ramach systemu ETS podlegają znaczącej zmienności rynkowej, co zwiększa nieprzewidywalność kosztów energii i potęguje presję kosztową w gospodarce. Wzrost cen nawozów skutkuje ograniczeniem ich stosowania, co bezpośrednio przekłada się na spadek plonów i pogorszenie jakości produkcji. W dalszej konsekwencji dochodzi do ograniczenia podaży żywności, wzrostu jej cen oraz zwiększenia zależności od importu, w tym z państw funkcjonujących przy niższych kosztach produkcji i poza systemem ETS.

Zjawiska te prowadzą do trwałego pogorszenia konkurencyjności polskiego rolnictwa, a w dłuższej perspektywie do ograniczenia potencjału produkcyjnego kraju i osłabienia bezpieczeństwa żywnościowego. Skutki te nie mają charakteru hipotetycznego, lecz wynikają bezpośrednio z mechanizmu ekonomicznego funkcjonowania produkcji rolnej.

Powracając do aktualnych działań rządu dotyczących rynku paliw należy wskazać, że obniżenie stawki VAT oraz akcyzy nie stanowi realnego mechanizmu wsparcia dla większości producentów rolnych. Rolnicy będący podatnikami VAT rozliczają podatek naliczony, co oznacza, że poziom VAT nie wpływa na ich rzeczywisty koszt paliwa, a jego obniżenie ma charakter wyłącznie księgowy. Obniżenie akcyzy ma natomiast ograniczony wpływ i nie kompensuje wzrostu kosztów wynikających z energii oraz sytuacji rynkowej. W praktyce oznacza to, że zastosowane instrumenty mają charakter ogólnorynkowy i nie stabilizują kosztów produkcji rolnej.

W związku z powyższym wnosimy o wdrożenie mechanizmów stabilizujących koszty produkcji

rolnej w trybie natychmiastowym. Jednakże w tym miejscu należy jednoznacznie rozróżnić działania wymagające zgody Komisji Europejskiej od działań możliwych do wdrożenia na poziomie krajowym. Doświadczenia związane z pomocą dla producentów trzody chlewnej pokazują, że uzależnienie działań od decyzji Komisji Europejskiej prowadzi do opóźnień, które w praktyce uniemożliwiają skuteczną interwencję. Dlatego działania powinny być podejmowane z możliwością ich wdrożenia w trybie krajowym, przy jednoczesnym zapewnieniu zgodności z przepisami pomocy publicznej oraz ich ewentualnej notyfikacji.

Proponowane mechanizmy (tryb natychmiastowy) opisane szczegółowo w załącznikach:

- dopłata do nawozów w wysokości 500 zł/ha, realizowana przez ARiMR
- dopłata do paliwa rolniczego (np. 1,5 zł/l), niezależna od zwrotu akcyzy

Mechanizmy te mają charakter bezpośredni i kompensacyjny, a więc realnie wpływają na koszty produkcji i mogą zostać wdrożone w trybie natychmiastowym.

Mechanizmy systemowe (uzupełniające)

- wykorzystanie krajowych dochodów z systemu ETS jako źródła finansowania mechanizmów kompensacyjnych dla sektora rolnego, w związku z faktem, że koszty energii wynikające z funkcjonowania tego systemu są bezpośrednio przenoszone na rolnictwo,
- przeznaczenie części tych środków na rekompensaty kosztów energii,
- wsparcie produkcji nawozów poprzez ograniczenie kosztów energii i gazu,

Skoro państwo może ograniczać poziom cen paliw, może również stosować instrumenty stabilizujące ceny nawozów poprzez oddziaływanie na koszty ich wytwarzania. Brak powiązania wydatkowania środków z systemu ETS z kosztami, które system ten generuje w sektorze rolnym, prowadzi do nieproporcjonalnego obciążenia producentów rolnych

W tym miejscu wskazać należy, że pojawiający się w przestrzeni publicznej argument, iż dopłaty prowadzą do wzrostu cen nawozów, nie może stanowić uzasadnienia dla zaniechania działań, ponieważ:

- ceny nawozów determinowane są przede wszystkim przez koszty energii i gazu,
- brak wsparcia oznacza pełne przeniesienie tych kosztów na producentów rolnych,
- celem dopłat jest utrzymanie poziomu produkcji rolnej, a nie kształtowanie cen rynkowych,
- brak interwencji prowadzi do ograniczenia nawożenia, spadku plonów oraz wzrostu cen żywności, tym samym zagraża bezpieczeństwu żywnościowemu

Dopłaty pełnią funkcję kompensacyjną i odnoszą się do kosztów ponoszonych przez rolników, nie stanowią natomiast instrumentu regulacji cen nawozów.

Jednocześnie należy wskazać, że państwo dysponuje instrumentami umożliwiającymi oddziaływanie na poziom cen nawozów w sposób pośredni, poprzez ograniczenie kosztów ich wytwarzania.

W szczególności możliwe jest zastosowanie mechanizmów zmniejszających koszty energii i gazu, które stanowią główny składnik kosztowy produkcji nawozów, co w konsekwencji prowadzi do stabilizacji ich cen na rynku.

Podstawy prawne

Na koniec dodać należy, że Państwo posiada zarówno narzędzia, jak i podstawy prawne do działania, w tym możliwość wdrażania nadzwyczajnych mechanizmów wsparcia w sytuacji kryzysowej.

Brak ich zastosowania oznacza przeniesienie pełnego ryzyka na producentów rolnych oraz brak stabilizacji sektora strategicznego dla bezpieczeństwa państwa

Prawo Unii Europejskiej:

- art. 39 TFUE – obowiązek stabilizacji rynków rolnych oraz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego,
- art. 107 ust. 3 lit. b TFUE – możliwość udzielania pomocy publicznej w przypadku poważnych zaburzeń gospodarki,
- art. 107 ust. 2 lit. b TFUE – możliwość udzielania pomocy w związku z nadzwyczajnymi zdarzeniami,
- Temporary Crisis and Transition Framework (TCTF) – ramy prawne umożliwiające państwom członkowskim wdrażanie nadzwyczajnych instrumentów wsparcia w związku z kryzysem energetycznym oraz skutkami sytuacji geopolitycznej, w tym poprzez szybkie wprowadzanie mechanizmów kompensacyjnych.

Prawo krajowe:

- art. 20 Konstytucji RP – społeczna gospodarka rynkowa dopuszczająca aktywną rolę państwa w stabilizacji gospodarki,
- art. 22 Konstytucji RP – możliwość ograniczenia swobody działalności gospodarczej w ważnym interesie publicznym,
- art. 74 Konstytucji RP – obowiązek prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo obywateli, w tym bezpieczeństwo żywnościowe,

- przepisy regulujące działalność ARiMR – umożliwiające wdrażanie mechanizmów wsparcia krajowego.

SZCZEGÓŁOWY OPIS MECHANIZMU – DOPŁATA DO NAWOŻENIA (500 zł/ha)

1. Cel mechanizmu

Celem mechanizmu jest utrzymanie poziomu nawożenia i produkcji rolnej w warunkach nadzwyczajnego wzrostu kosztów, wynikającego z:

- czynników geopolitycznych (wzrost cen paliw i ropy),
- czynników systemowych (wzrost kosztów energii i gazu, w tym wpływ systemu ETS).

Mechanizm ma charakter kompensacyjny, a nie dochodowy.

2. Zakres wsparcia

Wsparcie obejmuje:

- producentów rolnych, prowadzących działalność rolniczą,
- posiadających użytki rolne zadeklarowane we wniosku obszarowym ARiMR,
- którzy dokonali zakupu nawozów w okresie kwalifikowalnym,
- prowadzących aktywną działalność rolniczą potwierdzoną dokumentacją sprzedaży produktów rolnych.

Wsparcie przysługuje do powierzchni gospodarstwa nieprzekraczającej 300 ha.

W przypadku trwałych użytków zielonych (TUZ) wsparcie przysługuje wyłącznie wtedy, gdy w gospodarstwie spełniony jest warunek obsady co najmniej 0,3 DJP na 1 ha TUZ.

W przypadku podmiotów powiązanych kapitałowo lub osobowo powierzchnia gospodarstw oraz poziom wsparcia ustalane są łącznie, jak dla jednego gospodarstwa

3. Okres kwalifikowalności

Mechanizm obejmuje nawozy zakupione w okresie:

od 1 grudnia 2025 r. do 15 maja 2026 r.

4. Konstrukcja mechanizmu (model hybrydowy)

Mechanizm ma charakter obszarowy, z elementem weryfikacyjnym i składa się z dwóch elementów:

A. komponent obszarowy (bazowy)

- stawka: 500 zł/ha,
- naliczana do powierzchni użytków rolnych kwalifikujących się do wsparcia, nie większej niż 300 ha,

B. komponent weryfikacyjny (kosztowy)

- uzależnienie wypłaty od poniesienia kosztów zakupu nawozów,
- potwierdzonych fakturami.

Celem połączenia obu komponentów jest zapewnienie szybkości wypłaty oraz eliminacja ryzyka nadużyć.

5. Warunki uzyskania wsparcia

Wypłata dopłaty uzależniona jest od spełnienia łącznie następujących warunków:

1. powierzchnia

- powierzchnia zadeklarowana we wniosku obszarowym ARiMR (2026),
- powierzchnia kwalifikująca się do wsparcia nie większa niż 300 ha,
- w przypadku TUZ – spełnienie warunku 0,3 DJP/ha (średniorocznie za rok 2025).

2. dokumentacja zakupu

- faktury potwierdzające zakup nawozów w okresie kwalifikowalnym.

3. aktywność rolnicza

- przedstawienie faktury sprzedażowej za rok 2025, potwierdzającej faktyczne prowadzenie działalności rolniczej.

4. warunek kosztowy

- dopłata w pełnej wysokości przysługuje pod warunkiem udokumentowania zakupu nawozów w wysokości co najmniej 500 zł/ha powierzchni kwalifikującej się do wsparcia.

5. warunek ubezpieczenia

- ubezpieczenie co najmniej 50% upraw objętych katalogiem ubezpieczeń.

W przypadku niespełnienia warunku ubezpieczenia wypłata wsparcia następuje w wysokości 50% należnej kwoty.

6. Mechanizm ustalania wysokości wsparcia

Dopłata ma charakter ryczałtowy i jest ustalana według następujących zasad:

- 100% stawki, tj. 500 zł/ha, przysługuje po udokumentowaniu kosztu zakupu nawozów w wysokości co najmniej 500 zł/ha,
- w przypadku udokumentowania kosztów poniżej tego poziomu dopłata ulega odpowiedniemu obniżeniu,

- mechanizm może uwzględniać stopniowanie wsparcia, np. 80% / 60% stawki, przy niższym poziomie udokumentowanych kosztów.

Mechanizm ten pozwala zachować prostotę systemu, a jednocześnie eliminuje możliwość uzyskania pełnego wsparcia przy pozornych lub symbolicznych zakupach nawozów.

7. Sposób realizacji

Mechanizm realizowany przez ARiMR:

- na podstawie danych z wniosków obszarowych 2026,
- z wykorzystaniem istniejącego systemu identyfikacji działek i gospodarstw,
- z wykorzystaniem danych dotyczących obsady zwierząt (DJP) dostępnych w systemach ewidencyjnych ARiMR (IRZ)
- z możliwością składania wniosków w trybie uproszczonym.

Nabór wniosków: od 1 czerwca do 15 czerwca 2026 r., na podstawie wniosków obszarowych za 2026 r.

Nie wymaga tworzenia nowych struktur administracyjnych.

8. Charakter pomocy

Mechanizm:

- ma charakter tymczasowy i nadzwyczajny,
- stanowi kompensację kosztów,
- nie prowadzi do trwałego zakłócenia rynku,

i mieści się w ramach:

- art. 107 ust. 2 i 3 TFUE;
- Temporary Crisis and Transition Framework.

9. Ograniczenie ryzyka nadużyć

Mechanizm ogranicza ryzyko nadużyć poprzez:

- powiązanie dopłaty z powierzchnią gospodarstwa,
- limit powierzchni do 300 ha,
- wyłączenie TUZ niespełniających warunku 0,3 DJP/ha,
- powiązanie dopłaty z rzeczywistym zakupem nawozów,
- wprowadzenie minimalnego progu kosztowego warunkującego pełną wypłatę dopłaty,
- wymóg wykazania aktywności rolniczej;
- łączne traktowanie podmiotów powiązanych kapitałowo lub osobowo jako jednego gospodarstwa przy ustalaniu limitów wsparcia,
- brak powiązania wysokości dopłaty z wartością jednostkową nawozów.

Konstrukcja ta eliminuje ekonomiczną opłacalność działań pozornych oraz ogranicza ryzyko sztucznego dzielenia gospodarstw lub tworzenia struktur formalnych wyłącznie dla uzyskania wsparcia.

10. Finansowanie

Mechanizm może zostać sfinansowany z:

- dochodów państwa z systemu ETS,
- dodatkowych dochodów budżetowych wynikających ze wzrostu cen energii, paliw oraz środków produkcji rolnej, w tym wpływów podatkowych (VAT, CIT, akcyza),

Źródła te pozostają bezpośrednio powiązane ze wzrostem kosztów ponoszonych przez sektor rolny, co uzasadnia kompensacyjny charakter proponowanego mechanizmu. Mechanizm ten nie stanowi nowego obciążenia dla budżetu, lecz redystrybucję środków wygenerowanych przez wzrost kosztów w gospodarce.

11. Uzasadnienie wdrożenia

Mechanizm:

- stabilizuje poziom produkcji rolnej,
- ogranicza ryzyko spadku plonów,
- przeciwdziała wzrostowi cen żywności,
- zmniejsza presję inflacyjną,
- ogranicza uzależnienie od importu,
- wzmacnia bezpieczeństwo żywnościowe państwa.

Mechanizm ten nie stanowi wsparcia dochodowego, lecz narzędzie utrzymania produkcji rolnej w warunkach nadzwyczajnego wzrostu kosztów oraz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego.

SZCZEGÓŁOWY OPIS MECHANIZMU – DOPLATA DO PALIWA ROLNICZEGO

1. Cel mechanizmu

Celem mechanizmu jest kompensacja kosztów paliwa wykorzystywanego w produkcji rolnej oraz stabilizacja kosztów działalności gospodarstw w warunkach utrzymujących się wysokich cen energii i paliw.

Mechanizm ma charakter kompensacyjny i odnosi się do rzeczywistych kosztów produkcji.

2. Zakres wsparcia

Wsparcie obejmuje:

- producentów rolnych prowadzących działalność rolniczą,
- posiadających użytki rolne zadeklarowane we wniosku obszarowym ARiMR,

- wykorzystujących paliwo do produkcji roślinnej lub zwierzęcej,
- prowadzących aktywną działalność rolniczą potwierdzoną dokumentacją sprzedaży produktów rolnych.

Wsparcie przysługuje do powierzchni gospodarstwa nieprzekraczającej 300 ha.

3. Okres kwalifikowalności

Mechanizm obejmuje paliwo zakupione w okresie:

od 1 marca do 30 czerwca 2026 r.

(z możliwością przedłużenia w przypadku utrzymywania się wysokich kosztów)

4. Konstrukcja mechanizmu

Mechanizm ma charakter hybrydowy (powierzchnia + zużycie + faktura) i oparty jest na trzech elementach:

A. powierzchnia gospodarstwa

- dane z ARiMR (wnioski obszarowe 2026)

B. normatywne zużycie paliwa

- przyjęte zgodnie z obowiązującym systemem zwrotu akcyzy
- wyrażone w litrach na hektar

C. rzeczywisty zakup paliwa

- potwierdzony fakturami

5. Sposób naliczania wsparcia

Wsparcie ustalane jest jako:

stawka dopłaty (np. 1,5 zł/l) $\times$ ilość paliwa kwalifikowanego gdzie ilość paliwa kwalifikowanego to minimum z dwóch wartości:

- normatywne zużycie paliwa (ha $\times$ norma),
- ilość paliwa wynikająca z faktur

6. Normy zużycia paliwa

Normy określone są analogicznie do systemu zwrotu akcyzy i uwzględniają:

1. produkcję roślinną

- określona liczba litrów na 1 ha

2. produkcję zwierzęcą

- dodatkowe zużycie paliwa wynikające z hodowli

- powiązanie z liczbą DJP na podstawie danych IRZ (za rok 2025)

Podział ten odzwierciedla rzeczywiste zużycie paliwa w gospodarstwach.

7. Mechanizm przeliczeniowy

Dopłata przysługuje do ilości paliwa odpowiadającej rzeczywistemu zużyciu, z uwzględnieniem ograniczenia normatywnego.

Przykład:

- gospodarstwo: 100 ha
- norma: 100 l/ha → 10 000 l
- faktury: 8 000 l

dopłata do 8 000 l

lub:

- faktury: 15 000 l

dopłata tylko do 10 000 l

Mechanizm eliminuje możliwość zawyżania wsparcia.

8. Warunki uzyskania wsparcia

Wypłata dopłaty uzależniona jest od spełnienia łącznie następujących warunków:

1. powierzchnia

- powierzchnia zadeklarowana we wniosku obszarowym ARiMR (2026),
- powierzchnia kwalifikująca się do wsparcia nie większa niż 300 ha,

2. dokumentacja zakupu

- faktury potwierdzające zakup paliwa w okresie kwalifikowalnym,

3. aktywność rolnicza

- przedstawienie faktury sprzedażowej za rok 2025,

4. warunek ubezpieczenia

- ubezpieczenie co najmniej 50% upraw objętych katalogiem ubezpieczeń,

W przypadku niespełnienia warunku ubezpieczenia wypłata wsparcia następuje w wysokości 50% należnej kwoty.

9. Weryfikacja uprawnień

Podstawą wypłaty są:

- dane ARiMR (powierzchnia gospodarstwa),

- dane IRZ (w przypadku produkcji zwierzęcej),
- faktury zakupu paliwa,
- istniejące systemy ewidencyjne.

10. Relacja do zwrotu akcyzy

Mechanizm:

- jest niezależny od systemu zwrotu akcyzy,
- wykorzystuje jego założenia (normy),
- ma charakter uzupełniający i nadzwyczajny.

11. Ograniczenie ryzyka nadużyć

Mechanizm eliminuje ryzyko poprzez:

- powiązanie z powierzchnią gospodarstwa,
- limit powierzchni do 300 ha,
- łączne traktowanie podmiotów powiązanych jako jednego gospodarstwa,
- ograniczenie do norm zużycia paliwa,
- konieczność przedstawienia faktur,
- wykorzystanie danych IRZ,
- brak możliwości zwiększenia dopłaty poprzez zawyżenie ceny paliwa.

Nie istnieje ekonomiczna możliwość uzyskania nienależnej korzyści.

12. Charakter pomocy

Mechanizm:

- ma charakter tymczasowy i nadzwyczajny,
- stanowi kompensację kosztów,
- nie zakłóca trwałego rynku.

i mieści się w ramach:

- art. 107 ust. 2 i 3 TFUE,
- Temporary Crisis and Transition Framework.

13. Finansowanie

Mechanizm może zostać sfinansowany z:

- dochodów państwa z systemu ETS,
 - dodatkowych dochodów budżetowych wynikających ze wzrostu cen energii i paliw,
- co uzasadnia jego charakter kompensacyjny.

14. Efekty wdrożenia

Mechanizm:

- stabilizuje koszty produkcji rolnej,
- ogranicza wpływ wysokich cen paliw,
- zapobiega ograniczeniu produkcji,
- stabilizuje łańcuch żywnościowy.

Mechanizm oparty na powierzchni, normach zużycia i fakturach odzwierciedla rzeczywiste zużycie paliwa i eliminuje możliwość nadużyć

Z wyrazami szacunku,